

Kwantitatieve benadering kwalificaties

Kwalificatiestructuur heeft kostenopdrijvend effect

Het aantal deelnemers per kwalificatie wordt zelden als argument gebruikt om de kwalificatiestructuur te herzien. Toch heeft een kwantitatieve benadering zin, vindt de auteur, want die laat haarfijn zien dat roc's onnodig op kosten worden gejaagd, omdat de structuur hen te veel dwingt onrendabel onderwijs aan te bieden.

Door Jan Geurts
Profiel, juni 2003

In april verscheen een rapport met als titel *Winkeldochters en kostbare kleinoden*.* Hierin wordt verslag gedaan van een onderzoek naar unieke opleidingen in de bve-sector dat in opdracht van COLO is uitgevoerd.

Uit het onderzoek blijkt dat van de circa 700 lopende kwalificaties er 119 (= 17%) geen deelnemers hebben, terwijl 216 kwalificaties (= 31%) landelijk gezien minder dan 50 deelnemers hebben. Deze 216 kwalificaties worden in het onderzoek als uniek bestempeld. Dat wil o.a. zeggen dat de opleiding een klein aantal deelnemers heeft en wordt verzorgd op een beperkt aantal locaties in Nederland.

De 355 overige kwalificaties (52%) hebben 50 deelnemers of meer.

Niet unieke kwalificaties

Wanneer we vanuit het gezichtspunt van het aantal deelnemers kijken naar de 355 niet-unieke kwalificaties, komen we tot verrassende uitkomsten. Uitgaande van een één-op-één-benadering (dat wil zeggen: kwalificatie = opleiding) heb ik de deelnamenorm als volgt opgesteld: bij een niet unieke, landelijk erkende kwalificatie, mag men ervan uitgaan dat elk roc in principe deze moet kunnen aanbieden op ten minste één locatie. Behalve deze planningseis geldt als bekostigingseis dat per leerjaar minimaal 20 cursisten deelnemen. Met minder deelnemers kan bij reguliere bekostiging het roc geen rendabel onderwijs aanbieden.

Beide eisen samen leidt tot de norm dat elke kwalificatie per cursusjaar landelijk gezien 1000 deelnemers dient te hebben: 50 (roc's) x 20 (deelnemers) = 1000. Op kwalificatieniveau 1 gaat het dus om 1000 deelnemers, op kwalificatieniveau 2: 2000; op kwalificatieniveau 3: 3000 en op kwalificatieniveau 4: 4000.

Het bureau Smets en Hover dat het COLO-onderzoek heeft uitgevoerd, heeft met deze norm in gedachten op mijn verzoek een aantal extra analyses uitgevoerd op het beschikbare cijfermateriaal. De resultaten hiervan zijn te vinden in onderstaande tabel 1.

Tabel 1

Aantal kwalificaties per leerjaar >1000 deelnemers			
kwalificatieniveau	voldoende	kleiner	totaal
1	8		8
2	13	8	21
3	7	11	18
4	8	25	33
totaal	36	44	80

Uit de tabel is op te maken dat van de circa 700 lopende kwalificaties slechts een 80-tal 1000 of meer deelnemers heeft. Kijken we naar de opgestelde norm, dan voldoen slechts 36

kwalificaties hieraan. Het gaat om 8 kwalificaties op niveau 1, 13 op niveau 2, 7 op niveau 3 en 8 kwalificaties op niveau 4. Met andere woorden slechts 36 kwalificaties blijken niet uniek en dat bij een niet al te hoge deelname-eis.

In tabel 2 wordt - voor het schooljaar 2001/2002 – weergegeven om welke 36 kwalificaties het gaat. Ze zijn te vinden in de sectoren economie (13), techniek (14) en in zorg en welzijn (9). In totaal gaat het in het cursusjaar 2001/2002 om ongeveer 360.000 deelnemers aan het middelbaar beroepsonderwijs. Zo'n 60 % hiervan zit in de 36 kwalificaties die voldoen aan de norm. Voor alle duidelijkheid wil ik nog vermelden dat de cijfers deelname aan lopende kwalificaties betreffen. De deelname aan aflopende kwalificaties is niet meegeteld.

Onevenwichtig

De deelnamecijfers tonen overduidelijk aan dat de kwalificatiestructuur in kwantitatief opzicht een erg onevenwichtig gebouw is: bijna de helft van de kwalificaties kent nog geen 50 deelnemers. De extra analyses laten zien dat zelfs bij een minimale deelname het overgrote deel van de resterende kwalificaties niet voldoet aan de norm.

Gezien de reguliere bekostiging heeft een gedifferentieerde kwalificatiestructuur een sterk kostenopdrijvend effect voor roc's, omdat ze vaak op een niet rendabele manier allerlei kwalificaties dienen aan te bieden. Gevolg zal zijn dat men in het running proces met veel kunst en vliegwerk probeert de touwtjes bedrijfseconomisch aan elkaar te knopen. Het gevolg hiervan is weer dat men te weinig geld overhoudt voor de noodzakelijke modernisering en vernieuwing van het opleidingsprogramma. Het is in dit opzicht niet terecht dat kwantitatieve berekeningen zoals hierboven op dit moment niet of nauwelijks een rol spelen in de discussie over de nieuwe kwalificatiestructuur. De relatie tussen kwalificaties en opleidingen zal veel flexibeler moeten worden georganiseerd en ingericht dan een één-op-één-benadering toelaat.

Tabel 2

Deelname schooljaar 2001-2002

Sector	Opleiding	Niveau	Deelnemers
Economie	Totaal horeca-assistent	1	2585
	Totaal winkelassistent	1	3407
	Totaal administratief medewerker	1	6159
	Totaal gastheer/gastvrouw	2	2116
	Totaal secretariaal medewerker	2	4877
	Totaal bedrijfsadministratief medewerker	2	7313
	Totaal secretaresse	3	3469
	Totaal boekhoudkundig medewerker	3	6280
	Totaal ondernemer groothandel	4	4414
	Totaal directiesecretaresse / management assistent	4	4718
	Totaal horeca-ondernemer/-manager	4	5477
	Totaal commercieel medewerker marketing en communicatie	4	5862
	Totaal administrateur	4	8365
totaal			65042
Techniek	Totaal bouwplaatsassistent	1	1005
	Totaal basisoperator	1	1201
	Totaal assistent monteur sterkstroominstallaties (amsi)	1	1332
	Totaal assistent autotechnicus	1	3174
	Totaal assistent installatiemonteur (aimv)	2	2212
	Totaal chauffeur goederenvervoer	2	2405
	Totaal kok	2	4235

	Totaal autotechnicus	2	4449
	Totaal service medewerker-ict	2	3783
	Totaal monteur sterkstroominstallaties (msi)	2	5135
	Totaal primaire timmerkracht	2	6241
	Totaal medewerker beheer ict	3	6386
	Totaal werktuigbouwkunde	4	5924
	Totaal middenkaderopleiding bouwkunde	4	7264
totaal			54746
Zorg	en		
Welzijn	Totaal zorghulp	1	1951
	Totaal helpende welzijn (hw)	2	5668
	Totaal helpende	2	5985
	Totaal kapper	2	6814
	Totaal schoonheidsspecialist	3	3183
	Totaal sociaal pedagogisch werker 3 (spw 3)	3	19473
	Totaal verzorgende	3	20658
	Totaal sociaal pedagogisch werker 4 (spw 4)	4	14134
	Totaal verpleegkundige	4	15768
totaal			93634

P. Smets en R. Baarda, *Winkeldochters en kostbare kleinoden. Een onderzoek naar unieke opleidingen in de BVE sector*. Den Haag, Smets en Hover, april 2003.